

נס גדול היה פה

חג החנוכה בפתח. חג החנוכה בא עם הדודים. והדודים עם דמי החנוכה. ראשון בא הדוד רפאל איש וקצת מצחיק. בצעירותו היה ראש הלשכה בנס ציונה. בימים ההם ימי "כיבוש העבודה" שם היתה החזית והוא היה המפקד. שם נערכו שבתות כנגד איכרי המושבות שרצו להעסיק פועלים ערבים בעוד שפועלי העליה השלישית ובראשם הדוד רפאל ביקשו שיעסיקו עולים חדשים יהודים. שם קיבל רפאל מכות מפרשים אנגלים וחילק עבודה, שהיתה חסרה, לפועלים יהודים. רפאל היה רווק וכשפרצה המלחמה והחל הגיוס לצבא הבריטי, נחשב הרווק כמי שיש לו פחות מה להפסיד רפאל לקח זאת על עצמו והתגייס. כשחזר מן המלחמה נהיה סתם בן אדם התחתן אישה רגילה קנה רהיטים יפים, קצת הרמנו גבה, בקיצור דוד כמו כולם רק קצת יותר מצומצם. על הדוד רפאל מתגלגל במשפחה הסיפור הבא. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה הוא היה תלמיד ישיבה בגיל צבא. הוא התחמק והתחמק עד שנתפס וגויס. זה כבר היה לקראת סוף המלחמה. הצבא הרוסי המפואר ידו היתה על התחתונה, לא היה אוכל חסרו בגדים חמים אפילו כדורים החיילים הרגישו ששכחו אותם בחזית. וכאן אני צריך לתת כבוד לכף שבמגף. כידוע לכם לחיל הרוסי היתה כף במגף למה כף ולמה במגף כדי שאם יראה או אפילו רק ישמע שמחלקים דייסה יוכל לבוא עם כפו בידו וללעוס מעט. נחזור לחזית. רפאל היהודי הקטן שרק בא לא מזמן ארגן את הקצפים (איכרים) הרוסים הגדולים והסיתם לפרוש דגל לבן וללכת לשבי במאורגן. עוד הם חוצים את הקוים כשדודי רפאל והדגל בראשם עבר שם הרסר וראה את התהלוכה. אבוי הלכה לו הפלוגה חשב, אבל אז התעשת וקרא בקול גדול: "מחלקים דייסה" וכל השיירה הסתובבה לאחור כל חיל שלף את הכף מתוך המגף המרד שכן והכול נשכח.

חג החנוכה זה לא רק דודים ודמי חנוכה ואגוזים, חג החנוכה זה גם סביבונים. סביבונים כמו בשיר "מעופרת יצוקה". כשהיה החג ממשמש ובא היו הילדים נאספים אצל אבא במסגריה ומביאים עופרת. יותר נכון גרוטאות עופרת. (צריך לזכור שאז עוד לא ידעו על התכונות הרעילות של המתכת הזאת). אבא היה מפעיל את שולחן הנפחים שהיה עומד כל השנה נכלם. השולחן הזה היה כלי העבודה שלו כאשר היה עדיין נפח. שם היה מונח הפחם ונשבה הרוח מן המפוח. על שולחן הנפחים הניח כלי שנראה כמו מחבת מכווצת בפאותיה ובתוכה הגרוטאות. על הסדן הניח את התבנית, אני סובבתי את ידית המפוח וכולנו חיכינו לאות. האות היה כאשר העופרת המוצקה הפכה לנוזל. או אז אחז אבא בידית המחבת כוון לחור התבנית יצק עד שמלאה בידית המחבת כוון לחור התבנית יצק עד שמלאה והחזירה לשולחן. אסור לגעת זה חם אמר לכל העיניים שהביטו בשקיקה. עברו כמה דקות ואז פרק את התבנית לארבעת מרכיביה ויצא סביבון מבריק שהתגלגל על הרצפה עדיין חם ועליו כתוב באותיות בולטות נס גדול היה פה. לא שם וכך עד לסביבון הבא. מסתבר שאנחנו רפאל והסביבון זה לא הכול. היו עוד דודים אבל איזה דוד יבוא לאיזה בית זה חשבון מאוד מסובך. אנחנו גרנו סמוך לדודה טובה בין שני המגרשים הפרידה שורה של ברושים גבוהים ועבים אבל יותר מזה הפריד הברוגז. אמא היתה ברוגז עם דודה טובה. על מה אף אחד לא יודע אבל כל אחד ידע שמי שנכנס אצלם לא נכנס אצלנו ומי שנכנס אצלנו לא נכנס אצלם ויש רק שנים

יוצאים מן הכלל אחד מהם זה ... ואנני יודע למה. דודים היו הרבה היה הדוד יצחק אחיו הבכור של אבא שנולד גדל והתחנך באוקראינה פלך ווהולין חי לימד הקים משפחה בפלובדים בולגריה עליו כתבתי את סיפור "היהודי הנודד". הדודה ציפורה שהיתה נשואה לאברהם פועל זכוכית בבית החרושת פניציה ולפני כן טיח בבניין. כשכולם היו ילדים שם באוקראינה אמם מתה הזמן תקופת מלחמה העוני גדול והאבא בכל משפחה מרובת ילדים הילדות טובה וציפורה לקחו על עצמן את עקרות הבית בשלו וכבסו וניהלו את כל מה שיש (בעצם אין). כבר שמתם לב שהם היו מסודרים בזוגות. יצחק ורפאל שעוד למדו כמו ביאליק בישיבת וולוז'ין, ציפורה וטובה שלמדו בבית הספר של החיים ואבא שלי שלום והדוד יוסף ילדי המלחמה כמעט שלא היתה להם אפשרות ללמוד הם היו צריכים כילדים לפרנס ואבא אמר היינו מבריחים את הגבול ובשביל כוס מלח מקבלים שק של תפוחי אדם (וסכנה). האבא (סבי) התחתן בשנית ונולדו עוד שתיים הדודה חנהלה שנחשבה לחכמה שבמשפחה והדודה אסתר שבמלחמת העולם השניה ברחת מאירופה אך לא התקבלה בארץ ועד לבוליביה הגיעה בתקופת מלחמת השחרור עלתה לכאן עם בנה בתה ובעלה. אחרי מלחמת השחרור היה בארץ קיצוב ל"ברי מזל" היו קרובים בחו"ל שהיו שולחים להם חבילות עם שמטה. ואבא היה אומר: הדודים שלנו דודי סרק כולם בארץ.